

ใบแจ้งข่าว

อาเซียน: ปฏิเสธการมีส่วนร่วมของรัฐบาลทหารเมียนมา กำหนดมาตรการฉุกเฉินเพื่อคุ้มครองพลเรือน

เอกสารหลุดของอาเซียนเผยข้อเสนอง่ายใจรัฐบาลทหารเมียนมา “เพื่อคงสภาพการณ์เดิมเอาไว้”

(กรุงเทพฯ 10 พฤศจิกายน 2565)— ผู้นำสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ควรปฏิเสธข้อเสนอกที่จะคงการมีส่วนร่วมอย่างเต็มรูปแบบของรัฐบาลทหารเมียนมาในทุกการประชุมอาเซียน เว้นแต่การประชุมสุดยอดผู้นำและการประชุมของรัฐมนตรีต่างประเทศ พอร์ตีฟายไรต์กล่าวในวันนี้ โดยข้อเสนอดังกล่าวปรากฏในเอกสารที่หลุดออกมาวันนี้ บรรดารัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนจะพิจารณาเอกสารดังกล่าว รวมถึงร่วมกันตัดสินใจเลือกข้อเสนอแนะที่จะนำเสนอต่อบรรดาผู้นำอาเซียนในระหว่างการประชุมสุดยอดประจำปีในวันนี้ที่กรุงพนมเปญ กัมพูชา

“ผู้นำอาเซียนต้องเล็งเห็นความเป็นจริงว่า การมีรัฐบาลทหารเป็นต้นเหตุของวิกฤตที่เกิดขึ้นในเมียนมา ไม่ใช่ทางออก” แพททริก ฟงสรร ผู้เชี่ยวชาญการรณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชน พอร์ตีฟายไรต์กล่าว “ความพยายามเอาอกเอาใจรัฐบาลทหารเช่นนี้ จะยิ่งส่งผลให้การก่ออาชญากรรมระหว่างประเทศยืดเยื้อมากขึ้น สร้างความทุกข์ยากให้กับประชาชนในเมียนมา และส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อวิกฤตในระดับภูมิภาค การมีอยู่ของรัฐบาลทหารถือเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ พวกเขาจำเป็นต้องได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เป็นภัยคุกคามตามที่กล่าวมา”

พอร์ตีฟายไรต์ได้รับเอกสารภายในของอาเซียนที่หลุดออกมา จากแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือและมีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการเจรจาระหว่างรัฐภาคีอาเซียนเกี่ยวกับวิกฤตในเมียนมา มีรายงานว่าสำนักงานประธานอาเซียน ซึ่งคือกัมพูชา ได้มีการจัดเตรียมเอกสารไม่ลงวันที่ขึ้น ภายหลังจากการประชุมฉุกเฉินของรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนที่จาการ์ตา อินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2565 ที่ผ่านมา เอกสารดังกล่าวมีเนื้อหาทั้งสิ้น 11 หัวข้อ ซึ่งในจำนวนนี้ มีเนื้อหาเรื่องการประเมินภาพรวมของสถานการณ์ในเมียนมาที่คลุมเครือ (เช่น ข้อความว่า “ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นจากกลุ่มติดอาวุธทุกฝ่ายถือเป็นข้อกังวลสำคัญ”) รวมทั้งข้อสั่งการโดยทั่วไปและข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานต่อไป ทั้งนี้ เอกสารดังกล่าวไม่มีการกล่าวถึงเหตุรัฐประหารของรัฐบาลเมียนมาที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้มีนักโทษการเมืองกว่า 12,000 คน และไม่ได้ระบุถึงการโจมตีของรัฐบาลทหารต่อประชากรพลเรือนทั่วประเทศที่มี การบันทึกข้อมูลไว้อย่างดี แต่อย่างไร

พลเอกอาวุโส มินอ่องหล่าย หัวหน้าคณะปฏิวัติในเมียนมา ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน ซึ่งก่อนหน้านี้อาเซียนได้มีข้อตกลงที่จะไม่เชิญตัวแทนของรัฐบาลทหารเมียนมาเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน และการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน โดยทางอาเซียนยอมรับให้มีผู้เข้าร่วมเฉพาะที่เป็นตัวแทนจากเมียนมา “ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง” ในประเด็นนี้ เอกสารหลุดซึ่งพอร์ตีฟายไรต์ได้รับมายอมรับว่ายังคงมีการใช้นโยบายนี้ต่อไป อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เอกสารนี้ชี้แจงว่า “ส่วนการประชุมระดับรัฐมนตรีอื่น ๆ จะยังคงสภาพเดิมต่อไป” หมายความว่า จะมีการยอมรับให้ตัวแทนรัฐบาลทหารเข้าร่วมในการประชุมเหล่านี้

ข้อสองในเอกสารชี้แจงว่า “จะยังคงยึดมั่นต่อฉันทามติ 5 ข้อของอาเซียนต่อไป” และจะขอให้สำนักเลขาธิการอาเซียน “จัดทำร่างแผนการดำเนินงาน”

ข้อแปดของเอกสาร ซึ่งอาจเป็นข้อเสนอของรัฐมนตรีต่างประเทศคนใดคนหนึ่ง ได้กล่าวถึง “แนวทางการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์แบบย้อนกลับ” ซึ่งมีการขยายความในเอกสารว่าหมายถึงการที่อาเซียน “พยายามที่จะแสวงหาจุดร่วมระหว่างแนวทางคู่ขนานของฉันทามติ 5 ข้อ และโรดแมป 5 ข้อ”

ก่อนหน้านี้ รัฐบาลทหารเมียนมาได้นำเสนอ โรดแมป 5 ข้อ เมื่อเดือนสิงหาคม 2564 เพื่อเป็นแผนที่มาจัดข้อกับ ฉันทามติ 5 ข้อ ของอาเซียน ซึ่งรัฐบาลทหารให้ความเห็นชอบสามเดือนก่อนหน้านั้น เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2564 ที่จาการ์ตา อินโดนีเซีย ฉันทามติ 5 ข้อของอาเซียนมีเนื้อหาเรียกร้องให้ยุติความรุนแรง ให้มีการเจรจาอย่างสร้างสรรค์ระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ให้มีการแต่งตั้งทูตพิเศษของอาเซียนเพื่อประสานงานการเจรจา ให้มีความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และให้มีทูตพิเศษเดินทางไปเยือนเมียนมา หลังมีการรับรองแผนที่ว่า พลเอกอาวุโส มินอ่องหล่ายได้ละเมิดข้อตกลงดังกล่าวแทบจะทันที ทำให้หลายฝ่ายมองว่าเป็นความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

ใบแจ้งข่าว

ในโรดแมป 5 ข้อของรัฐบาลทหาร มีกำหนดวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งว่า จะจัด “การเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยในระบบหลายพรรคที่เสรีและเป็นธรรม” ภายหลังจากยกเลิกสถานการณ์ฉุกเฉินของรัฐบาลทหาร

นับแต่การรัฐประหารเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2564 รัฐบาลทหารเมียนมาได้ดำเนินการกวาดล้างฝ่ายตรงข้ามที่เห็นต่างจากการปกครองของตนอย่างเป็นระบบ ในช่วงหกเดือนแรกหลังรัฐประหาร พอร์ตีฟายไรต์และ Schell Center คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยเยล ได้เผยแพร่**บันทึกข้อมูลอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ** ที่กระทำโดยกองทัพและตำรวจในเมียนมา ซึ่งมีทั้งการสังหาร การคุมขัง การทรมาน การประหารชีวิต และการบังคับให้สูญหาย ในความพยายามที่จะรวบอำนาจ นับตั้งแต่การรัฐประหาร รัฐบาลทหารได้ออกจับกุมบุคคลกว่า 16,000 คนอย่างเป็นระบบ ตามข้อมูลของสมาคมช่วยเหลือนักโทษการเมืองในเมียนมา (AAPP) ขณะที่เขียนข่าวฉบับนี้ ยังคงมีผู้ถูกคุมขังอยู่กว่า 12,000 คน นักโทษการเมืองเหล่านี้ประกอบด้วยผู้นำด้านความคิด สมาชิกภาคประชาสังคม นักการเมืองที่สำคัญ ผู้ทำงานสาธารณสุข และข้าราชการ ซึ่งต่างเคยมีบทบาทในการจัดการเลือกตั้งที่ผ่านมา พอร์ตีฟายไรต์และ Schell Center ได้**บันทึกข้อมูลการคุมขังคณะกรรมการเลือกตั้ง ผู้สื่อข่าว และแกนนำภาคประชาสังคม** รวมถึงการคุมขังและการทำให้สูญหายของเจ้าหน้าที่ของพรรคสันนิบาตเพื่อประชาธิปไตย (NLD) หลายคน

ตามรายงานข่าวของสื่อ จวบจนเดือนกรกฎาคม 2565 ที่ผ่านมา รัฐบาลทหารได้สังหารสมาชิกพรรค NLD ไปเกือบ 50 คน ในจำนวนนี้เป็นสสอย่างน้อยสามคน และจับกุมสมาชิกพรรคอีกเกือบ 900 คนนับแต่การรัฐประหาร เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม รัฐบาลทหารเมียนมาได้ยุติข้อตกลงชั่วคราวที่จะระงับการใช้โทษประหาร ซึ่งบังคับใช้มาอย่างต่อเนื่องหลายทศวรรษ และได้ประหารชีวิตนักโทษการเมืองสี่คน โดยในจำนวนนี้มีเพียว เซยาทอ สส.พรรคเอ็นแอลดี และจู่ อูมินยู นักกิจกรรมอาวุโสเพื่อประชาธิปไตย หรือที่คนทั่วไปรู้จักกันในชื่อโก จิมมี

องค์การสหประชาชาติ **รายงานว่า** ตั้งแต่ภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 ประชาชนกว่าหนึ่งล้านคนในเมียนมาจำเป็นต้องโยกย้ายถิ่นฐาน และทรัพย์สินของพลเรือนกว่า 28,000 แห่งได้ถูกทำลายลง

“แผนของรัฐบาลทหารที่จะจัดเลือกตั้งปีหน้าถือเป็นเรื่องน่าตลกโดยสิ้นเชิง และประชาคมระหว่างประเทศก็ควรมองแผนดังกล่าวว่าเป็นเรื่องน่าขบขันด้วยเช่นกัน” แพททริก ฟงศรรกล่าว “ผู้นำอาเซียนต้องปฏิเสธแผนใด ๆ ที่จะร่วมมือกับรัฐบาลทหาร ซึ่งได้พุ่งโจมตีประชากรชาวเมียนมาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ”

นอกจากนี้ สิ่งที่เป็นสัญญาณความแตกแยกในอาเซียนอีกอย่างหนึ่งคือ ได้มีการนำ **แถลงการณ์ประธานความยาวสองหน้า** จากการประชุมฉุกเฉินรัฐมนตรีต่างประเทศ เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2565 ฉบับเดิมออกจากเว็บไซต์ของอาเซียน และแทนที่ด้วย **ข้อความสามย่อหน้าที่สั้นกว่ามาก** แทน ถ้อยแถลงที่ถูกดัดแปลงดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึง “ปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และมีกรอบเวลาชัดเจน” เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามฉันทามติ 5 ข้ออีกต่อไป ซึ่งตรงนี้เคยเป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาของ **แถลงการณ์ประธานฉบับเดิม** นอกจากนี้ ข้อความใหม่ยังไม่ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นสำคัญอย่างการจัดส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมอีกด้วย

ในทำนองเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องล้ารับไปกับนโยบายเอาอกเอาใจเช่นนี้ เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน อาเซียนได้แต่งตั้งให้รัฐบาลทหารเมียนมาเป็นประธานการประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียน ตามข้อมูลที่เปิดเผยโดยสื่อของรัฐบาลทหารอย่าง Global New Light of Myanmar และตามรายงานขององค์กร **Justice for Myanmar** แม้ว่ากองทัพอากาศของรัฐบาลทหารได้กระทำการโจมตีทางอากาศต่อประชากรพลเรือนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นการประชุมเพื่อประสานงานระหว่างกองทัพอากาศภายในภูมิภาค

อาเซียนควรยุติการมีส่วนร่วมของรัฐบาลทหารเมียนมาในทุก ๆ การประชุมของระบบอาเซียน ยกเลิก “ฉันทามติ 5 ข้อ” ต่อเมียนมาที่ประสบความสำเร็จล้มเหลว และกำหนดมาตรการฉุกเฉินเพื่อคุ้มครองประชากรพลเรือนในประเทศ พอร์ตีฟายไรต์กล่าวในวันนี้

ใบแจ้งข่าว

โดยมาตรการฉุกเฉินดังกล่าว ควรครอบคลุมถึงข้อตกลงในการคุ้มครองผู้ลี้ภัยในเมียนมา อนุญาตให้มีการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมข้ามพรมแดน และข้อตกลงให้มีการประสานงานกับรัฐภาคีสหประชาชาติอื่น ๆ เพื่อปิดกั้นไม่ให้กองทัพเมียนมาเข้าถึงอาวุธ เทคโนโลยีสงครามที่ใช้งานได้ทั้งทางพลเรือนและทหาร เชื้อเพลิงอากาศยาน แหล่งเงินทุน และปฏิเสธไม่ให้กองทัพได้รับการยอมรับทางการเมือง ณ เวลานี้ อาเซียนจำเป็นต้องร่วมมืออย่างเปิดเผยกับรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ ซึ่งเป็นตัวแทนรัฐบาลที่ชอบธรรมของเมียนมาในเวทีระหว่างประเทศ

“รัฐบาลทหารเมียนมาได้รื้อทำลายความพยายามของอาเซียนในทุกขั้นตอนของวิกฤตครั้งนี้” แพททริก พงศธรกล่าว “ประชาชนชาวเมียนมาไม่สามารถถอดถอนรอได้อีกต่อไป อาเซียนต้องดำเนินการจัดการปัญหาดังกล่าวอย่างฉุกเฉินและเป็นรูปธรรมโดยทันที”

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ

แพททริก พงศธร, ผู้เชี่ยวชาญรณรงค์สิทธิมนุษยชนเชิงกลยุทธ์, พอร์ตีไฟไรต์
 +66 94 696 8477, (Thailand) (Thai; English)
 อีเมล: Patrick.Phongsathorn@FortifyRights.org

แมทธิว สมิธ, ประธานกรรมการบริหาร, พอร์ตีไฟไรต์
 +66 85 028 0044 (ประเทศไทย; WhatsApp)
 +1 202 503 8032 (สหรัฐอเมริกา)
 อีเมล: Matthew.Smith@FortifyRights.org
 ทวิตเตอร์: [@MatthewFSmith](https://twitter.com/MatthewFSmith), [@FortifyRights](https://twitter.com/FortifyRights)

ซอว์ วิน, ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน พอร์ตีไฟไรต์
 +66 959 799 155 (WhatsApp; Signal)
 อีเมล: zaw.win@fortifyrights.org
 ทวิตเตอร์: [@ZawWin484](https://twitter.com/ZawWin484), [@FortifyRights](https://twitter.com/FortifyRights)